

**Deductie van de Staaten van den lande van Utrecht :
behelsende een waarachtigh verhaal van 't gene gepasseert is
ontrent den intocht van de Fransche macht in de provincie en
de stadt van Utrecht**

<https://hdl.handle.net/1874/9434>

DEDUCTIE

van de

W.B. v. Someren No. 821.

Staaten van den Lande

van

UTRECHT,

Behelsende een waarachtigh Verhaal van

't gene gepasseert is ontrent den Intocht

van de Fransche Macht in de Provincie

en de Stadt van

UTRECHT.

TOT UTRECHT,

Gedrukt by *Willem van Paddenburgh*, Ordinaris Drucker der
Ed: Mog: Heeren Staten 's Landts van Utrecht, by de Beyer-brug, 1673.

K.B. 10662.

DE Staaten van den Lande

van UTRECHT, in ervaringe komende, dat verscheyde Luyden buyten de Provincie, door onkunde ende verkeerde informatie, niet al te wel gevoelen, van het geene dat ontrent den Intocht van de Fransche Macht inde Provincie ende Stadt van Utrecht gepasseert is; Hebben goet-gevonden, omme deselve te dis-abuseren, bekennt te maacken, hoe de Saecke sich toe-gedraged heeft.

DE Provincie van Utrecht heeft sich van tijdt tot tijdt tot maintien van de Unie ende diergekochte Vryheydt boven andere ge-evertueert.

In de Lasten by de ordinaris en extraordinaris Staaten van Oorloge vervat, is niet alleen by haer Ed: Mo: gemeenlijck van de eerste geconsenteert, maer door effectieve lichtinge en aanbestelde Wervinge de intentie van den Staat volkomentlijck achtervolght.

De Compagnien ter befoldinge van haar Ed: Mo: staande, sijn noyt een Maand ten achteren geweest, oock verscheyde selfs voor den tijdt meermalen betaelt, ja nu laatstelijck de Soldyën by avangce, ende selfs veel tot drie Maanden toe verstreckt.

De Penningen, tot soo groote en menigvuldige extraordinaris equipagien ter Zee, sijn op des selfs quote in baren gelde, verre boven verscheyde andere Provincien, successivelijck gefurneert.

Waar toe boven de ordinaris middelen en inkomsten van de Provincie, mitsgaders exeeffive lichtinge van penningen op interest van tijdt tot tijdt gedaan, verscheyde nieuwe schattingen sijn ingevoert, ende de oude door verbeteringe ende verhoginge tot meerder sommen gebracht; Alles by de Gemeente met goetwilligheydt en in stilte, doch met overgroote beswaarnisse gedragen, alhoewel de penningen soo tot de Soldyën der Militie, als tot de saacken ter Zee, buyten de Provincie wierden gevoert ende geconsumeert, ende dat de Ingesetenen van Negotie en Traficque versterken zijnde, geen occasie hadden, omme de verfondene of andere geldere wederom in de Provincie te kunnen trecken.

Dat oock veele Jaaren aan den anderen geweest zijn zeer slechte Gewassen, en lage prijzen van graanen, daar de Provincie uyt bestaan moet.

Haar Ed: Mo: considererende, hoe veel den Staat daar aan gelegen was, dat deselve by haare Vyanden en Naburen, door het aanhouden van een aanzienlijk aantal van Militie redoutabel wierde geacht, hebben in den Jaare 1668. als op de cassatie ter Generaliteyt wierde geïnsteert, voor haar opinie doen inbrengen, dat alle de Compagnien als doen in dienst wefende, onder een gevoegelycke reductie behoorden te worden aangehouden, ende geenige van dien gecasseert.

Als eenigen tijd daar na de Provincien goetvonden, meerder Militie te werven, hebben haar Ed: Mo: om geen occasie tot retardement van 't selve te geven, tot tweemalen toe sich laten persuaderen tot het aannemen van een staat van Oorloge, waar by de Zee- en Landtsaacken metten anderen vermengt wierden, omme te gemoet te komen aan de andere Provincien, die hare Consenten daar aan accrocheerden, alhoewel het selve voor haar Ed: Mo: was een saacke van seer bedenkelycken en pernitiuefen gevolge, en 't welck sedert den aanvanck der Unie by de Bontgenoten aan de niet equiperende Provincien noyt was geveert, of by de selve toegeftaan.

Op den 26. Octob. 1670. hebben haar Ed: Mo: aan haare Gecommitteerden ter Generaliteyt gelaft, omme onder verscheyde andere considerabele punten, tot securiteyt van den Staat dienende, op nieuwe Wervingen en recruterings van Militie te urgeren. Breeder by de Missive hier achter gevoeght. N°. 1.

Ende nu onlanx apprehenderende de gedreygde onheylen van den Staat, hebben al wederom op den 28. Novemb. 1671, haar aangeschreven, sulcx ernstelyck by de Bondtgenooten te verfoecken.

Als mede op den 5^{en} en 8^{en} Januarij 1672.

Ende hebben noch laatstelyck op den 28 Martii 1672. haar Ho: Mo: serieuvelyck gerecommandeert, dat doch een merckelycke meerder Werving by de handt mochte worden genomen, omme de aannaderende swaricheden onder Godes genadigen zegen te konnen tegenstaen.

Ende dewijle den Staat aan de conservatie ende behoudeniisse van de Rivieren den Rhijn en Yffel soo merckelyck was gelegen, ende dat de Provincie ende de Stadt van Utrecht gehouden wierden te wesen weerloos en van geene defensie, en by gevolge onmachtigh om haar selven te bewaren, of andere Bondgenooten te konnen decken; hebben haar Ed: Mo: conti-
nuelijck

nuellijk , ende van tijdt tot tijdt by haar Ho: Mo: ende den Raad van Staaten, soo door Missiven , als extraordinaris Deputatien aanehouden , ten eynde de voorz Rivieren mochten werden gebeneficeert , ende soo veel doenlijk van meerder Water voorsien , selfs daar toe particuliere conferentien aanbiedende , en houdende met de Provintien daar by meest geinterefleert.

Haar Ed: Mo: hebben vorders eenige Jaren successivelijk met grooten ernst verfocht , dat de Steden en Fortressen aan en omtrent den Rhijn en Yssel gelegen, in hare Magazijnen, Fortificatien en andere, van alle Oorlogs-behoeften en Militie behoorlijk mochten worden voorsien.

Ende als haar Ed: Mo: bevonden , dat haaren goeden yver , daar omtrent ten dienste van den Staat , geen behoorlijkje ingressie quame te vinden , hebben aan haar Ho: Mo: mitsgaders den Raadt van Staaten, by Missiven in dato den 24. November 1670. N°. 2. ende den 26. Januarij 1671. N°. 3. respectieve, daar over gedoleert, ende verklaert dar sy by ontstentenijsse van dien selfs voor haar eygen securiteyt ten besten van den Staat souden moeten vigileren.

Als sijn Hoogheydt in Januario voorleden 1672. door Utrecht passerende, de constitutie van de Rhijn en Ysselftroomen, en der Fortressen daar aan en omtrent gelegen , mitsgaders der besettinge van dien haar Ed: Mo: hadde gecommunicert , is by haar op den 11. derselver maant aan den Raadt van Staaten gheschreven , en op 't ferieuftste gerecommandeert , dat de voorz Fortressen wel ende behoorlijk mochten worden voorforgt , ende alle imaginabele middelen by de handt genomen tot bewaringe van de gemelte Rivieren en Vestingen dienende ; vertrouwende dat als dan uyt de boven gelegen Provintien door behulp van der selver Stroomen het ghedreygde gevaar soude kunnen worden afgeweert.

Haar Ed: Mo: vast stellende dat de voorz Rivieren in haar regardt als Voor-borgten en eenigste Fortressen moesten werden geconfidereert, hebben sich te eenemaal van haar Militie laten ontbloten , en alle de selve tot haare en des gemeen Lands defensie derwaerts versonden , niet tegenstaande so confiderabel aantal als doen promptelijck by haar betaalt wierde,

Ja hebben niet een eenige Compagnie in haare Provincie behouden, veel min het aantal, dat, volgens de Lijste van besettinge by de Bontgenooten gearresteert, haar was toegevoegt , en selfs tot executie van Politicque beveelen nodigh.

Waar en boven haar Ed: Mo: tot het Fortificeren en retrencheren van den Yffel van tijdt tot tijdt een groot aantal van haare Huyfluyden hebben aangeboden, en op de eerste ontfangene Ordre van haar Ho: Mo: eenige honderden van de selve met Schuppen en Spaden voorsien zijnde, aanstonts afgesonden. omme tot het voortsetten en opmaken van de Wercken aan de gemelte Revieren geemploieert te worden.

Sendende vorders een seer groot aantal van hare Borghers. ende den agtsten Man uyt de Landtsaten der Provincie (die sy al eenigen tijdt te voren op Wapenen hadden gestelt) mitsgaders alle hare Waartgelders, omme aldaar tot dienst van den Staat te werden gebruyckt.

Alle welcke Volckeren onder verscheyde Compagnien gereengeert, volgens ontfangene Patenten, versonden zijn binnen Schenckenschans, Nimmegen, Doesburgh, Zutphen, en diergelijke plaatsen, diemen vertrouwd de eerste en hevigste attaques subject te wesen.

Boven dien zijn verscheyde van de voorsz Steden met Kruyt, Lonten en andere Crijgs-behoeften van tijdt tot tijdt by haar Ed: Mo: voorsien.

Onder anderen hebben haar Ed: Mo: noch in 't laetste van Januario 1672. tien duysent pont Buskruyt, en tien duysent pont Lonten binnen Doesburgh afgesonden.

Noch in 't laetste van May, als de sake nu tot de uysterste bekommeringe wierde gebracht, acht duysent pont Buskruyt binnen Schenckeschans.

Hebben oock op den selven tijdt aan de Stadt Nimmegen tien duysent pont Kruyt uyt hare Magasijnen laten volgen.

Waar naar noch daar en boven op 't spoedichste en sonder tijdt verlies twintich duysent pont Buskruyt binnen deselve Stadt per asse hebben doen brengen.

Terwijl en haar Ed: Mo: continuelijck besich waren, omme de voorverhaalde Steden en Sterckten met soo veel yvers te versorgen, hebben deselve meermalen, soo door Missiven, ende laetstelijck den 28. May, en den 3. Junij 1672, als door particuliere instantien van hare Gecommitteerden ter Generaliteyt doen aenhouden, dat haar Ho: Mo: ende den Raadt van Staaten in die tegenwoordige bekommerlijcke constitutie van tijdt en saacken, tot Utrecht ofte tot Aarnhem hare residentie wilden nemen, omme soo veel te spoediger en te krachtiger op alles de behoorlijcke Ordres te kunnen stellen.

Wanneer

Wanneer op den 2den. Junij 1672. des Sonnendags de Franfche Ar-
mee den Rhijn by het Tolhuys gepasseert zijnde, de boven-plaatfen aan
Rhijn en Yffel daar door benauwt, en het Leger vanden Staat geneceffiteert
wierde af te facken, en fich herwaerts te begeven, hebben haar Ed: Mo: ten
dienfte van de Armeë op den 4. of 14. Junij 1672. wefende Dijnf dag, op't
verfoeck van de Heer Veldt-Maarfchalck *Wirtz* aanftonts en in aller yl,
door den Commis *Martini* naart 't Leger, uyt der Staaten Magafijn doen
brengen 1000. Spaden, 500. Schoppen, mitfgaders 200. Houwelen.

Gelijck mede op de eerste kenniffe die haar Ed: Mo: van het gebreck
van Vivres was toegekomen, tot fubfiftentie van de Militie feo veel broots
hebben doen backen, en feo veel kaas verfcchaffen, als de Backers en Kaas-
kopers der Stadt Utrecht ten fpoedichften konden opleveren.

Maar het Leger haaftiger af-komende, als wel gedacht wierde, en op
Woensdagh den 5. of 15. Junij 1672. niet boven de Stadt Utrecht, gelijk
haar Ed: Mo: gaarne hadden gefien, maar beneden defelve fich posterende,
de Borgerye door het voorbarich vluchten van eenige voorname Perfoonen
ende hare goederen ontroert zijnde, apprehenderende het onverwacht
overgaan van feo confiderabele Forten en Steden, het af-komen van des
Konincks victorieufe Armeë; Alomme gefpargeert wordende, datter
Verraat in 't Landt was, de fwackheyt van de Stadt haar felfs bekend zijnde,
ende de verfcheydenheyt van Religie, oock diverfiteyt van Gedachteu cau-
ferende, hadden die bekommeringe opgevat, dat een qualijk voorfiene
Armeë in een Stadt, die by fich felfs niet te defenderen was, een ongemac-
kelijske en feer fchadelijske inlegeringe foude komen te doen.

Haar Ed: Mo: ten felfen dage des naarmiddags verftaande, dat fijn
Hoogheydt omtrent een half uur buyten de Stadt, in 't Leger by de Rode-
brugge fijn Logement hadde genomen, hebben aanftonts uyt het midden
van hare Vergaderinge fes Heeren gecommiteert, omme noch dien felfen
avondt fijn Hoogheydt te gaan begroeten, ende te representeren de ongele-
genheyt, waar in haar Ed: Mo: ende de Magiftraet der Stadt Utrecht, ver-
mits de ontroerde en ontfelde Gemoederen van de Borgers en Inwoon-
deren der felfer Stadt, fich bevonden.

Mitfgaders omme met de Heeren Gevolmachtigden te Velde, ende
fijn Hoogheydt te overleggen, wat in die conjuncture van tijden en faken,
tot geruft-ftellinge van de Gemeente, en tot feuriteyt van de Provintie te
doen ftonde.

Gemelte

55
 Gemelte Heeren Gecommitteerdens hebben gerapporteert, dat Sijn Hoogheydt den Heere Prince van Oraengien de Troupes vanden Staat hadde ghecampeert beneden de Stadt Utrecht, langhs de Vecht, aan den Daalschen Dijk, en dat op den volgenden morgen stonde by Sijn Hoogheyd ende de Heeren Gedeputeerdens te Velde soude worden gedelibereert wat diens-aangaande, ende vorders met de Armeé stonde te ondernemen.

Ten selven daghe is al wederom tot voorforge en subsistentie van 's Lands Militie, nu aan en beneden de Stadt leggende, geresolveert soo veel broodts en kaas aen haer toe te senden als eenichsints te bekomen was, ende dat tot dien eynde alle het broodt, 't welck ten huysse van de Backers wierde bevonden, ende het gene over dagh ende nacht konde werden gebacken, als mede alle het Bier dat inde Kelders van de Brouwers gevaat lagh, mitsgaders een groote quantiteyt van Kaas, tot alle Kramers op te soecken, derwaerts soude werden gesonden, alles tot merkelyjke duysenden monterende.

Des anderen daaghs, weseñde Donderdaaghs den ⁶ Junii, is goet gevonden, door gemelte Gecommitteerdens Sijn Hoogheydt voor te draghen, dat haer Ed: Mo: vertrouwen het seckerste, en oock het eenichste middel te wesen, omme de ontroerde gemoederen der Gemeente tot rust en stilte te brengen, indien Sijn Hoogheydt hem in Persoon binnen de Stadt beliefe te vertoonen.

Waer aen by Sijn Hoogheyd soodanigh is gedefereert dat hy geresolveert heeft noch dien selven dagh sich binnen de Stadt te begeven.

Alwaer Hy vergeselschap van de Heeren Gecommitteerdens te Velde, nevens de voornaemste Hooge Officieren, en verdere Suite, met soo groote acclamatie ende toejuychende genegentheydt van de Borgerye ontfanghen, ende sijne komste ende praesentie van die operatie ende succes is gheweest, datmen bemerkte, dat de gemoederen van de Gemeente tot ruste en stilte sich schickten, ende is daer op aanstonts naerder by haer Ed: Mo: op defensie ende bescherminge vande Stadt serieuselijck ende yverigh gedelibereert geworden.

Sijn Hoogheydt omtrent vijf uuren des naarmiddaghs ter Vergaderinge van haer Ed: Mo: gekomen zijnde, heeft geremonstreert, dat met een ongeresolveerde en onbestandige Borgerye, een Stadt tegen een machtige Vyandt niet wel konde werden gedefendeert.

Ende daar op positive antwoord omtrent de willigheydt ende bestendigheydt

digheyd van de Borgerye afgevordert zijnde, is by de samentlijcke Lede van Staten, naar dat Colonel en Borger Hopluysden in een van haar Ed. Mo. Vertrek-kamer door sijn Hoogheyd daar over gehoort, ende de Heeren van de Vroedschap inmiddels oock vergadert waren geweest, alle eenpariglijk geresolveert soo veel Militie, als by sijn Hoogheyd ende de Heeren Gedeputeerden te Velde nodig soude werden geoordeelt, in de Stadt te ontfangen, het uytterste daar mede te wagen, ende onder Godes genadigen seggen goed en bloed tot het laatste toe ter defensie van de Stadt op te setten.

Van welke resolutie aanstonts aan haar Ed. Groot Mo. door den Heer *Beverningh* by missive kennisse is gegeven, ende 't selvige des anderen daags door de Heere Raad Pensionaris ter vergaderinge van haar Ho: Mo: ingebracht.

Sijn Hoogheyd, naar dat de gemelte resolutie tot defensie van de Stadt met soo animeuse en eenparige over-een kominge van de drie Leden van Staaten was genomen, is des anderen daags, wesende Vrydagh den $\frac{1}{2}$ Junii des ochtens wederom ter Vergaderinge van haar Ed: Mo: met de Heere *Ripperda Tho Beurse* Gedeputeerde te Velde, erschenen.

Ende heeft naar gedaane aanspraak aan de gesamentlijcke Leden gelieven te vragen, of deselve en particulierlijk de Heeren van de Stadt, noch waren van die opinie ende genegentheyt als des avonds te vooren was geresolveert, ende daar op rondelijck verklaart zijnde, datmen niet alleen by de voorverhaalde resolutie persisterde, maar kragtelyk in het selve voornemen was versterkt, door de couragie en goede wille ten dien eynde in de Borgers en inwoonders der Stadt bespeurt wordende, heeft sijn Hoogheyd vervolgens geproponcert, datmen aanstonts behoorde te resolveren de bemuerde Weerd en vier Voorsteden der Stadt Utrecht af te branden; Ende dat daar toe by de Regeeringe noch dien dagh de noodige ordres souden moeten worden gestelt.

Ende daar op gemoveert zijnde, dat het selve soude wesen van een difficile en dangereuse executie, en veele swarigheden was implicerende, heeft sijn Hoogheyd gelieven te seggen, dat sich naar het Leger soude begeven, om aldaar met de Heeren Gevolmagtichden te Velde, en de Generaals van de Militie, 't geene diens aangaande was voorgekomen, naarder te overleggen, ende dan noch dien voor middagh of even naar de maaltijt ter vergaderinge van haar Ed: Mo: te fullen revertieren.

Gelijck oock de Heeren Gecommitteerdens vande Stadt mede aangenomen hebben, alle het geene voorfz. de Heeren hare principalen te communiceren, ende diensaangaande naarder gelast ter vergaderinge van haar Ed: Mo: te sullen wederkomen.

Maar geduyrende deselve Deliberatien, ende aleeer sijn Hoogheyd te rugge was gekomen, zijn de Heeren *Hop, van Sevender* en *Slingelandt* haar Ho: Mo: Gedeputeerdens, die Woensdagh den $\frac{5}{15}$ te vooren van Utrecht naar den Haage vertrocken waren, wederom alhier aangekomen, by haar hebbende de resolutie, die op haar rapport by haar Ho: Mo:, tot het brengen van 's Lands militie in de Provincie van Hollandt, was genomen, luydende ais volgt.

E X T R A C T

Uyt de Resolutien vande Ho: Mo: Heeren Staaten Generaal
der vereenigde Nederlanden.

Jovis den $\frac{6}{10}$ Junij 1672.

IS gehoort het rapport van de Heeren *Hop, van Sevender* en *Slingelandt*, haar Ho: Mo: Gedeputeerden jongst geweest hebbende tot Utrecht, waar op gedelibereert zijnde, is goetgevonden ende verstaan, dat de Heeren hare Ho: Mo: Gedeputeerden ende Gevolmachtigden te velde, ende den Heere Prince van Orange, als Capitain Generaal over de Legers van den Staat voor dese jegenwoordige expeditie, zal werden aangeschreven, dat deselve het Leger van den Staat sullen brengen in de Provintie van Holland, ende aldaar by een houden, ende naar geene Guarnisoenen versenden, ten ware de absolute necessiteyt anders quame te vereyffchen, ende dat de gemelte Heeren *Hop, van Sevender* en *Slingelandt* ten spoedigsten naar het voorfz. Leger staan te reverteren.

Haar Ed: Mo: des Vrydaags voorfz. en alsoo ten selven dage, op den naarmiddagh kennisse van de gemelte Resolutie bekomende, hebben hare Gecommitteerdens aan sijn Hoogheyd, ende gemelte drie haar Ho: Mo: Gedeputeerdens aanstonts afgesonden, omme te verfoecken, dat vermits de Borgerye nu volkomentlijk tot tegenweer was gemoedicht, de voorverhaalde Resolutie buyten executie mochte werden gehouden.

Ende alsoo sijn Hoogheydt ondertussen aan den Secretaris van haar Ed: Mo: hadde verclaart geresolveert te zijn, de Stadt ende Provintie van
Utrecht

Utrecht met zijn aanwesende Leger te willen byblijven , in gevalle de voorverhaalde haare Ho: Mo: Gecommitteerdens tot het geven van foodanige elucidatie , interpretatie ofte surcheantie in reguard van de voorz. haar Ho: Mo: resolutie , konden werden gedisponeert , maar anders gehouden te zijn deselve te achtervolgen.

Hadden haer Ed: Mo: Gedeputeerden goet gevonden aan de gemelte Gecommitteerdens van haer Ho: Mo: , uyt vreesse deselve mochten vertrecken , eerst hare commissie af te leggen.

Deselve haer Ho: Mo: Gecommitteerdens vervolgens dan instante-lijck wesende versocht , en haar voorgestelt sijnde dat de resolutie op haar rapport was genomen , als uyt den Teneur van dien was blijkende , ende sonder twijffel op een praesuppoost en informatie dat de Borgerije alhier onrustich en tumultuërende was bevonden , en weygerich eenige militie in te nemen.

Dat het selve nu was verandert , ende niet alleen de Borgerije in rustgebracht ; maar door zijn Hoogheyds praesentie geëncourageert en t'eenemaal gemoedicht, ende datmen geresolveert was het uytterste goet en bloet tot dienst van den Staat en defensie van de Stad en Provintie te waagen.

Ende datmen daaromme foodanige Bontgenoten , die sich altijd getrouwelijck tot dienst van 't Gemeene- best hadden geëvertueert, soo plotse-lijck niet behoorde te verlaten.

Echter haer Ed: Mo: Gecommitteerdens geen ander antwoord hebben kunnen bekomen , als dat het aftrecken van s' Lands militie haer Ho: Mo: positive last was, dat sy haar in geen en deelen konden inlaten, om yetwes daar omtrent te veranderen , ofte eenich temperament toe te staan, seggende dat sy niettemin de swaare constitutie van de Provincie wel confideeerden en beklagden.

Ende is de selve alsdoen te gemoet gevoert, dat haer Ed: Mo: wel konden bespeuren de intentie te wesen omme s' Lands militie op den bodem van Holland te brengen, en door innundatie ende invloeyinge van wateren sich te verstercken; Blijvende door dat middel Holland geconserveert ende de Provincie van Utrecht t'eenemaal af-gesneden.

Waar naar haer Ed: Mo: Gecommitteerdens naar verwisselinge van verscheyde redenen op het voorverhaalde subject met zijn Hoogheyd gehouden, van de selve mitsgaders van de aanwesende Heeren Gedeputeerden

50
te Velde affcheyt nemende, naar toewenschinge van alle heyl en zegen over 's Lands Wapenen; hebben verklaart, dat haar Ed. Mo. fouden genootfaackt wesen foodanige middelen by de hand te nemen, als fy onder Godes genadigen Zegen fouden oordeelen de naafte en fekerfte te wesen, om foo veel mogelijk de totale ruine vande Provintie en Stadt van Utrecht te konnen voorkomen.

Ende dat fy verhoopten dat geene van de andere Provintien fodanigh van de Bondtgenoten fouden worden verlaten, als aan haar Provincie door de bovengemelte haar Ho. Mo. refolutie tegenwoordigh wierde gepleegt.

Ingevolge van de voorfz. refolutie van den ⁶ Junii, is den ⁸ wesen-
de Saterdaags, des nachts voor of ontrent Sonnen- opgan. k de gantfche Ar-
meè voorts van de Stadt van Utrecht afgetrocken, naar dat de Artillerye
en Amonitie, dewelcke by 't Leger voorhanden was, al op den ⁵ Junii uyt
de Provintie ende van de Stadt van Utrecht waren weghgefonden.

Daar en boven noch mede nemende een merckelijcke quantiteyt Buskruyt, welcke haar Ed. Mo. op de Kruytmolen buyten de Stadt Utrecht gekofft ende betaalt hadden; Blijvende defelve alfoo t'eenemaal ge-
abandonnert.

Haar Ed. Mo. hebben op haar infantelijck verfoeck, vermits de voorfeyde haar Ho. Mo. refolutie, foo veel niet konnen obtineren, dat de vier Regimenten t'haarer repartitie ftaande, en op haar territoir aan ende beneden de Stadt van Utrecht leggende, binnen dezelve gefonden ende haar tot defenfie gelaten mochten worden.

Naar dat nu het geheele Leger van de Stadt van Utrecht was afgetrocken, en de Provintie quam te verlaten, haar Ed. Mo. alsdoen vergadert wefende, zijn daar op by den anderen gekomen, ende de Vroedfchap der Stadt aldaar en Corps mede verfocht en erfchenen zijnde, is gedelibereert, wat in dit tegenwoordige bekommerlijcke en perplexe constitutie van tijdt en faacken, tot dienst van 't Gemeene-beste der Provintie en Stadt van Utrecht te doen ftonde.

Ende is alsdoen haar Ed. Mo. geduurende hare deliberatien alomme voorgelomen, dat de principaalfte Collegien der Stadt en Provincie betuychden, gelijk oock de Borgerye met een gemeen over-een-komfte en yver betoonde van gevoelen te zijn, datmen in foodanige constitutie als de Provintie fich als doen bevonde, behoorde en fchuldigh was, foo veel doen-
lijck,

lijck , door befendinge aan den Koninck van Vranckrijck te voorkomen de totale ruine van de Provintie ende Stadt van Utrecht, als wefende van de Bondgenooten ende derfelfer Militie verlaten , ontbloot van Amonitie van Oorlogh , ende de Borgerye en ingefetenen tot defenfie van de boven Quartieren verfonden , behalven die geene , die fich in grooten getalle uyt de Stad oock noch hadden geretireert , de overige sonder de Militie en sonder eenich ervaren Krijgs-Officier tot tegenweer zijnde onbestant , en sonder eenigh secours of hoope van dien , volkomentlijck van de anderen afgefneeden , ende overfulcx ten proye van de Vyanden gestelt.

Soo hebben haar Ed:Mo: de geallegeerde redenen ende motiven daar toe dienende overwogen , ende geoordeelt het dienftigfte te wesen , op het gevoeglijkfte te voorkomen de gevreesde onheylen van massacre, plunderinge ende diergelijcke , ende te verforgen 't geene ten meesten dienste van de Provintie ende Stadt van Utrecht in foodanige extremiteyt door haar soude konnen geschieden.

Ende alsoo alle de inkomende tijdingen mede brachten , dat des Konincks Armeé het dorp van Amerongen albereyds fouden wesen gepasseert, ende dat de Heeren Gecommitteerdens te Velde haar Ed. Mo. versckert hadden , en oock een constant en gemeen gevoelen was in 't geheele Leger, dat den Vyand alle uuren voor de Poorten van de Stadt konde wesen, ende datmen geene eene nacht daar tegen versckert was , hebben haar Ed: Mo: eenpaarlijck goetgevonden , twee Trompetters naar Amerongen aan den Koninck ofte den Generaal , die des Konings Legers soude commanderen, af te fenden , den eenen langs de kley over Wijck, en de andere over Zeyft langs het sand, op dat den eenen defelve missende , den anderen mochte aandoen.

Een van die Trompetters tot Amerongen , of daar omtrent des Konincks Troupes niet vindende , is te rugge gekomen.

Den anderen sonder naarder last te halen voortgereden zijnde, en onderwegen des Konincks voor-troupes ontmoetende , is van de geene die de selve commandeerde , voortgefonden.

Ende heeft in dier voegen buyten haar Ed: Mo: intentie sijn Majesteit tot voor Doesburgh gaan vinden , en op den ⁹/₁₉ den Junii een Paspoort en escorte bekomen , omme Gecommitteerden van de Provintie te konnen afhalen.

Welck Paspoort niet vorder dienende, heeft 't haar Ed: Mo: goet gedaecht te committeren eenige Heeren, omme Sauvegarde voor de Provincie en Stadt van Utrecht te bekomen, met die hoope, dat inmiddels de furcheantie ofte afwendinge van sijn Majesteys Wapenen, op des Generaliteyts Commissie en Resolutie van den ⁵/₁₅ Junii 1672. van de Koningh mochte werden geobtimeert; wefende haar Ho: Mo: Gedeputeerden ten dien eynde op den ¹¹/₂₁ Junii van Utrecht vertrocken, en al sulcx ten selven dage als haar Ed: Mo: Gecommitteerdens derwaerts gingen.

Haar Ed: Mo: hadden ter selver tijdt door eenige Gedeputeerden gemelte haar Ho: Mo: Gecommitteerdens voor haar vertreck doen begroeten, en laten representeren den bekommerlijcken staat, waar inne sy haar bevonden, ende dat sy van alle hulpe ontbloot zijnde, geneessiteert waren en geresolveert hadden, omme Sauvegarde van den Koninck van Vranckrijk te doen verfoecken, ende dat eenige Gedeputeerden ten dien sine greeet en op haar vertreck stonden; Dat de Steden Arnhem, Amersfort en Naarden, in handen van den Vyand al vervallen waren, en verscheyde andere in staat omme die haast te volgen, recommanderende vorders de interesse en voorforge haarder Provincie, die soo grootelijx aan de furcheantie van des Vyands wapenen was gelegen.

Gemelte haar Ho: Mo: Gecommitteerdens apprehendeerden alsdoen hooghelijck in reguard van hare aanbevolene commissie de onbegrijpelijcke successen van de wapenen der Vyanden, met hoope nochtans dat de saacke omtrent de conservatie van 't refterende, door goede voorforge buyten wanhoop soude werden gehouden, ende hebben alle 't selve op den ¹¹/₂₁ Junii aan haar Ho: Mo: gecommunicert, uytwijfende de Missive, waar van de copye hier achter gebracht wort, N°. 4.

Haar Ed: Mo: hadden oock by missive van dato den ¹¹/₂₁ Junii, hier mede copielijck achtergevoegt N°. 5., aan de Staaten Generaal al bekend gemaackt, wat conduicte by haar in deses tijds ongelegentheydt wierde gehouden, om hare plicht, omtrent de Bontgenooten daar mede te voldoen.

Als haar Ed: Mo: op den ⁸/₁₈ Junii, omtrent de middagh, eerst resolveerden om Paspoort van sijn Majesteit te verfoecken, was al op den ⁴/₁₄ Junii daar te vooren de Stadt van Aarnhem belegert en beschoten.

De Regeeringe der Stadt Wijck hadde den selven ⁴/₁₄ Juni haar Ed: Mo: bekend gemaackt, dat des Konincks Troupes omtrent Maurick aan de overzijde van Wijck in de Betuwe wierden gesien.

Gelijck

Gelijck oock ten felven dage het Leger van den Staat , op kondfchap dat den Vyand tot Amerongen aan't Wielfche Vcer was doorbreeckende, feer fchielijk naar Utrecht afgefackt, en des anderen daags aldaar aangekomen was.

In de Stadt van Wageningen was oock al op den $\frac{5}{15}$ Junii Sauvegarde gekomen.

Ten felven dage tegens den avondt van gelijken in de Stadt Rheenen.

Ende hadden oock haar Ho: Mo: op den felven dag, op voorftel van de Provintie van Holland, alaan den Koninck gecommiteerd de Heeren van *Gendt, de Groot, van Odyck en Eeck*, omme te verfoecken openinge van de Conditien, waar op fijn Majesteit de ftilltant en afwendinge van fijne Wapenen foude believeen toe te ftaan.

Welcke haare Ho. Mo. Gecommitteerdens op den $\frac{7}{17}$ Junii, wefende 's daags te vooren, eer haar Ed. Mo. refolveerden, omme een Paspoort te laten verfoecken, tot Utrecht zijn gekomen, omme vorder naar fijn Majesteit met fijn Leger voor Doesburgh leggende, te vertrecken.

De Stadt Aarnhem was op den $\frac{6}{16}$ Junii naar weynigh dagen belegering aan den Koninck van Vranckrijck overgegeven.

Op den $\frac{6}{16}$ Junii heeft de Stadt van Thyel uytgefonden omme Sauvegarde te verfoecken, en op den $\frac{7}{17}$ Junii defelve geobtineert.

Op den $\frac{7}{17}$ Junii hadde de Magiftraat der Stadt Wijck insgelijcks al Sauvegarde verfocht en bekomen.

Amersfort wierde op den $\frac{9}{19}$ Junii door den Marquis *de Rochefort* ingenomen.

Ende des anderen daags den $\frac{10}{20}$ Junii hebben deffelfs Troupes Naarden bemachticht.

De Stadt van Utrecht daar door van vooren en ten wederzijden zijnde befloten, gelaten in voorige toeflandt van onmacht door het verbrennen en pofteren van 't Leger van den Staat in Hollandt, verfteecken van alle hoop, die noch eenichints op de militie van den Staat mochte overich zijn geweest, ende niettemin noch al verwachtende op een goeden uytflach van d'een of d'ander der voorfz. deputatien; Is den Marquis *de Rochefort* met fijn byhebbende Leger op den $\frac{13}{23}$ Junii, wefende Donderdagh, van Amersfort

foort naar Utrecht afgekomen, ende heeft, volgens notule by de Heeren der Stadt Utrecht ten selven dage daar van gehouden, door een Overste sijn aankomste aan den eersten Burgermeester doen bekend maecten, met aanschegginge dat hy voornemens was, met sijn by-hebbende Troupes in en door de Stad te trecken.

De Vroedschap daar over geconvoceert sijnde, heeft naar overlegh van alles, en insonderheyd van den staat, daarinne sy haar gepræcipiteert vonden, geresolveert twee Heeren uyt den haren te committeren, omme Hooch-gemelte Heere Marquis kennisse te geven, dat de voorseyde Deputatien aan den Koninck van Vranckrijck waren afgegaan, ende datmen alle uytren den uytflach daar van te ontmoet sach, ende dat derhalven wilden vertrouwen dat sijn Excellentie de Stadt van in en doortocht soude willen verschoonen.

Diens volgende gemelte Heeren Gecommitteerdens vertoogen en in 't korte gereverteert sijnde, alsoo sy den Heere Marquis tot by het Cruys Gasthuys, 't welck omtrent een pistool schoot van de Stads poorte gelegen is, met sijne Troupes geavanceert vonden, hebben haar E. E. ter vergaderinge van de Vroedschap gerapporteert, dat met sijn Excellentie waren versproocken, dat het Leger sijn marsch buyten om soude nemen, ende dat alleen hondert Musquettaires du Roy binnen de Stad ingenomen souden worden.

Waar op sijn Excellentie met de voorz hondert Musquettaires in de Stad gekomen sijnde, heeft sich in persoon naar het Stadhuys begeven, ende onder het stellen van de ordre tot billetteringe van de voorseyde Musquettaires, de Portiers met haare sleutels doen ontbieden ende deselve in de Raad-kamer van haar afgevordert en naar sich genomen.

Des anderendaags, wesende Vrydagh den $\frac{14}{4}$ Junii des naarmiddags, sijn haar Ed: Mog: Gecommitteerdens uyt het Leger van sijn Majesteit te rugge gekomen en hebben gerapporteert, dat sy het verfoeck van Sauvegarde voor de Provintie en Stad van Utrecht ingevolge van haar Ed: Mo: resolutie gedaan hebbende, den Heere *de Louvois* premier Minister van sijn Majesteit haar hadde te ontmoet gevoert, dat den Koninck niet gekomen was omme Sauvegardes te verleenen, maar om Steden en Provintien te conquesteren.

Ende dat sijne Majesteit haar selfs hadde doen aanscheggen, dat sy een keer te rugge souden doen, omme naarder ende volkomender last ofte pouvoir van de Heeren hare principalen af te halen.

Waar

Waar op haar Ed:Mo: vernemende dat hare verwachtingen van geen succes waren, door dien alles ganschelijk quame te ontstaan; Ende considerende dat de Stadt van Utrecht by sich selfs (hoewel nu oock albereyts geoccupeert zijnde) alleen niet bevoeght was voor de behoudnisse der Kercken ten platten Lande, ende de exercitie van de Gereformeerde Religie door de geheele Provincie, conservatie van de Provinciale Collegien, inclusie in de tractaten door welgemelte haar Ho: Mo: Gecommitteerdens van wegen de samentlijke Bondgenoten te maaken, ende de vordere soo hooge en importante Interessen van de Provincie by het geaccordeerde, hier kortelijck naarvolgende vervat, te versoecken; hebben haar genoodsaackt gevonden eenige Articulen te ontwerpen, en door gemelte Heeren Gecommitteerdens op haar Ed: Mo: naam aan sijn Majesteit te doen voordragen.

Den volgenden dagh den ¹⁵/₂₅ Junij zijn voorverhaalde Heeren Gecommitteerdens wederom naar sijn Majesteit vertrocken, ende den ¹⁷/₂₇ Junij des avonds gereverteert zijnde, hebben haar Ed: Mo: bekent gemaackt, dat sijn Majesteit daags te vooren den ¹⁶/₂₆ deser aan de Provincie, ende der selver ingesetenen onder anderen hadde geaccordeert.

Dat de exercitie ofte oeffeninge van de Gereformeerde Religie, gelijk deselve tegenwoordigh wert geleert, de Academie ende Scholen sullen blijven geconserveert.

Dat de Regeringe van de Provincie, sulcx die tegenwoordigh geconstitueert is, sal blijven by deselve forme, ende by de Personen, die deselve tegenwoordigh bekleden.

Ende dat de Privilegien ende gerechtigheden van de drie Leden van Staaten, ende van de Stadt en Steden in hun geheel sullen blijven.

Dat het Hof van Justitie ende alle andere Ampten ende Officien ofte Bedieningen door de geheele Provincie sullen worden gecontinueert in de Personen, die deselve tegenwoordigh bekleden.

Dat alle schulden, lasten, Capitalen en Renten van dien op de Provincie, Stadt, Steden en communiteyten staande, sullen blijven gecontinueert ende betaalt werden.

Dat de Provincie, Stadt en Steden van Utrecht niet sullen worden geplundert, nochte gehouden zijn het selve af te kopen, ofte worden gebrandschat.

Dat de Provincie van Utrecht , Stadt of Steden van dien niet fullen worden gebracht onder een particalier Heer.

Dat boven desen allen, de Provincie van Utrecht sal werden geinclu-deert in sodanigh tractaat , als de Koninck met de Staaten Generaal zal komen te accorderen.

Toonende haar Ed:Mo. alomme in haar zieltogenden en stervenden Staat , haare getrouwigheyt en yver, omme tot het uyterste in den Band der Unie te willen verblijven , geduurich hare gedachten geeft houdende op het geene hare Ho: Mo: voor ende ten besten van de Unie famentlijke Bondgenooten soude komen te handelen.

Uyt alle het voorverhaalde kan volkomentlijk werden afgenomen, dat haar Ed : Mo: niet voorbarich , maar door de uyterste nood geparst zijnde , eerst Paspoort voor hare Gecommitteerdens verfocht , en daarna door de selve de geaccordeerde Artikulen geobtimeert hebben.

Ende dat oock niet de Provincie haar selven, maar in effecte en metter daad de Bondgenooten door het af-trecken van alle de Militie van den Staat , de Provincie van Utrecht aan den Koninck van Vranckrijck hebben overgegeven, apparentelijck om grooter onheylen ende meerder swarigheden van den Staat te voorkomen , ende om de Provincie van Holland ende de andere te conserveren.

Willende haar Ed. Mo. vertrouwen, sulcx geschiet te zijn , met die intentie en hoope, dat door de conservatie ende behoudnisse van Hollandt dese verlatene Provincie wederom soude mogen werden herstelt. Gedaant' Utrecht den vijften Decemb. 1672.

Gaspar Schade. ^{et.}

Ter Ordonantie van de Heeren Staten voornoemt.

C. v. POLL.

N . . . COPIA.

No. 1.

C O P I A.

Hooge ende Moogende Heeren.

WY hebben onse Staats vergaderinge ten dien eynde expresselijck beschreven, en rijpelijk overwogen de Missiven met haare bylaagen door U Ho. Mo. ende den Raad van Staaten aan ons sedert eenigen tijdt herwaarts gesonden, ende daar uyt wel konnen oordeelen, dat in dese onsekere en bedenkelijke conjuncture ten hoochsten nodigh is, dat den Staat sich stelle in postuer ende bequaam make, om te konnen voldoen aan d'Alliantien ende Lignes met andere Potentaten opgerecht, ende om af te weren de swarigheden die de selve ter occasie van dien soude konnen overkomen. Hebben derhalven geresolveert voor ons Provinciaal advijs te consenteren in de versterckinge van 'sLands Militie te voet en te peerd, conform den voorslag by den Raad van Staaten den 22. Novemb. 1669. aan U Ho. Mo. gedaan: vermeynende dat om veele redenen de recruteringe behoorde voor te gaan, ende te worden begoft voor het midden van de aanstaande Maant Novemb. nieuwen stijl, ende de werving aangestelt voor den eersten Januarii daar op volgende, ende dat tot defensie van den Staat niet alleen de passagie over den Yssel, door het benificieren van den Neder-Rhijn, ende andere middelen, soo veel doenlijck, behoortde te worden belet en difficiel gemaackt, maar oock de Fortificatien van alle de sterckten, op de frontieren en op den gemelten Yssel gelegen, ende voor al van de Stadt Doesburgh naar vereysch gerepareert, ende in goeden stant gebracht, mitsgaders van bequaam ende suffisant Canon, Amunitie, Vivres en allerhande nootdrufften voorsien. Ende dewijle men in den laastten Oorlogh tegens den Biscop van Munster eenigzints heeft konnen afnemen, hoeveel de Stadt Deutecom is te considereren, als konnende strecken aan den Staat tot een Voorburgh van de Steden op den Yssel, ende aan den Vyand tot een *Sedes Belli*, soo na aan de selve, dat die mede mochten worden gefortificeert: Ende dat oock de Huysen Keppel, Ulft, Wildenburg en andere, in aansien van haare seer avantagieuse situatie, mochten werden sterck gemaackt, of anders derselver wercken geslecht of foodanigh gestelt, dat niemand lichtelijck sich

daar van tot nadeel van 't Landt soude kunnen dienen. Ende alsoo om alle het selve uyt te voeren veele penningen fullen worden gerequireert, willen wy vertrouwen dat U Ho: Mo: fullen besorgen, dat de Provincien niet alleen promptelijck opbrengen de defecten van hare quotes, in de consenten alreede daar toe gedragen, maar oock op nieuwe genoegsame extraordinaris petitiën door den Raad van Staaten mogen werden uytgeschreven, by de Bondgenooten geconsenteert en tijdelijck betaalt, ende omme te betoonen dat wy niet blijven in gebreecke, hebben wy, hoewel veel meerder als verscheyde andere Provincien op de voorz. posten hebbende voldaan, last gegeven dat in de tijdt van veertien dagen onse volle quote in de posten tot de fortificatiën, mitsgaders een goede somme in minderinge van de anderen, in baren gelde aan den Ontfanger Generaal sal werden getelt; ende van de Bontgenooten daarinne werdende gevolgt, het volle rest mede in 't korte gesuyvert, ende fullen oock altijdt bereyd zijn, om in de vordere te doene Petitiën te bewilligen, ende van tijdt tot tijdt ons contingent daarinne te furneren. Ende omme dat alle metter daat te kunnen præsteren, hebben wy onaangefien de swaare ongelegentheyd, die onse goede Gemeynte en Huysluyden door de Neeringhloosheyd, mitsgaders schaars gewassen ende slechten prijs van de graanen, eenige Jaaren aan den anderen (Godt betert) heeft gedrukt, alreede vast gestelt den ophef van eenige importante nieuwe middelen, ende onder deselve meest soodanigen, die de kleyn vermogende niet fullen raacken, ende hebben oock geresolveert, om naar vereysch penningen te doen negotieren, ende op interesse te lichten.

Wy moeten U Ho: Mo: in bedencken geven, of niet dienstigh soude zijn, ten eynde den Raad van Staaten bequamer mach wesen, om wel en spoediglijck te effectueren al 't geene van haare toetsicht ende directie dependeert, die voorsieninge wierde gedaan, dat in dese conjuncture altijdt ten minsten de helfte van het Collegie in den Haage present mochte wesen, ende op dat sulcx te beter by haar Ed: Mo: soude kunnen worden gepractiseert, de verpachtingen van de Generaliteyts middelen en andere buyten Commissiën van geringer belang, by de Comisen waargenomen ende verriicht, ende dat alle verpachtingen voor een jaar in plaats van voor ses maanden tot mesnage van 't Landt, publiquelijck aan de meest-biedende mochte werden opgeveylt, of mede dewijle geoordeelt wort de instrucie voor den gemelten Raad, op de groote Vergaderinge Anno 1651. beraamt, noch te fluctueren, deselve om alle dispuuten en alteratiën voor te komen, by de samentlijcke Bondgenooten naar gedaane resumptie, ende met behoorlijcke reflexie op de consideratiën voor desen by haar Ed: Mo: daar op overgele-

overgelevert, niet eenmaal behoort te worden g'arresteert, ende daar na in alle sijn poincten achtervolgt.

Wy souden oock van opinie wesen dat de respectieve Collegien van de Admiraliteyt daar toe behoorden te werden gehouden, dat U Ho: Mo: Placaten rakende den ophief ende betalinge der convoyen en licenten punctuelijck deden observeren, ende tegens alle fraudeurs van deselve rigoureuselijck procederen, op dat haar Ed: Mo: inkomsten daar door grootelijcx werdende gebenificeert, de Provintien te minder mogen werden lastigh gevallen of beswaart met het geven van extraordinaris subsidien, tot verval van de equipagien in tijdt en wijlen ter Zee te doen.

Gelijck wy mede gantsch raadzaam ende dienstigh souden oordeelen, dat hoe eerder hoe liever de Koningen van Sweden en Denemarcken misgaders andere Geallieerde of nabuyrige Princen tot onderhoudinge van goede intelligentie en vriendschap mochten werden besonden, ende daar toe geëmploieert perfoonen, voorsien met de noodige qualiteyten.

Eyndelijck zijn wy ook van voornemen om onse Huysluyden en Opgesetenen ten platten Lande te stellen op de wapenen, met foodanige ordre, dat deselve in tijdt van noodt souden kunnen werden gebruyckt, ende souden wel wenschen dat U Ho: Mo: konde goetvinden, sulcx aan de andere Bondgenooten mede te recommanderen, dewijl kennelijck is, wat dienst van deselve in een schielijck overval tot besettinge van sterckten ende andersints soude kunnen werden getrocken.

Ende wy hebben goetgevonden tot bevoorderinge van alle het hier voorverhaalde, de Heeren onse Gedeputeerden ter Generaliteyt te belasten om onse goede intentie met alle convenabele officien en devoiren in U Ho: Mo: vergaderinge, ende by de Leden van de Provintien aldaar comparerende, voort te setten ende te secunderen. Ende is onser bedunckens te verwachten, dat den Staat sich tijdelijck komende te armeeren, hare frontiren van alles te versorgen, ende allomme soo veel mogelijck, goede ordre te stellen, haare Geallieerden niet alleen sal geven contentement, ende een prickel en aanleydinge om van gelijcken te doen, maar oock daar door onder de genadige bestieringe des Alderhoochsten, voor onheylen en swarigheden wesen bevrijd. Ende of diens niet tegenstaande ymand ons door de zijde van onse Nabuyren ende Geallieerden, of andersints, den Oorlogh (dat Godt verhoede) quame aan te doen, soo sullen wy tot

bescherminge van ons lieve Vaderlandt, handthavinge van deszelfs welstant ende Vryheydt, mitsgaders tot afweringe van 't geene daar tegens soude mogen werden aangeleyd of ondernomen, ons gelijk (als in de voorgaande ongelegentheden) met het dragen van consenten en furneren van penningen op het uyerste evertuëren, ende met alle cordaatheyd ende yver toebrenge, ende opsetten alles wat de constitutie van onsen Staat en ingesetenen eenigsints sal konnen lijden; vertrouwende ende gansch niet twijfelende, of alle de Bondtgenoten souden in sulcken gevalle met gelijke volveerdigheyt en vigeur haar quijten, ende alles contribuieren, op dat niet alleen mochte blijcken, dat d'eenigheyt die den Staat door de t' samen gebonden Pijlen in haar wapen vertoont ende uytbeelt, volkomentlijk en in alle getrouwigheyt wort betracht, maar oock die geenen die deselve buyten oorfaack souden willen infesteren, mochten bevinden en gevoelen, dat (gelijk het loffelijck devís van onse voorouders mede brengt, ende de erarentheydt meermalen tot bevestinge ende advantagie van dese Republique heeft geleert) *Eendracht macht maackt*. Hier mede &c. Gedaan t' Utrecht den ses en twintigsten Octob. 1670.

was gearapheert

Caspar Schade. ^{nr.}

Onder stonds

Ter ordonnantie van de Staten 's Lands van Utrecht.

Ende was onderteeckent

W. V. VELTHUYSEN.

No. 2.

Hooge en Mogende Heeren.

IN antwoord van U Ho: Mo: missiven van de 24. en 29. deses, rakende de betalinge van onse quotes in vijf hondert duyfent guldens tot het gieten van geschut, ende van veertigh duyfend guldens tot het maken van Af-fuyten ingewilligt, sal dienen dat wy in minderinge van de eerste post al voor een geruymen tijt een goede somme hebben gefurneert, ende oock wel geneegen

genegen zijn, om promptelyck de reste van dien, nevens ons contingent in het andere, alsmede in de fortificatien en magazijnen te voldoen, soo haast wy fullen sien dat by de andere Provincien van gelijcke werde gedaan ende den Raad van Staaten daar toe bequaam gemaackt, om in de Guarnisoenen niet alleen genoegsaam Canon, ende Affuyten te konnen bestellen, maar oock de Fortificatien op de Frontieren in behoerlijcke reparatie te brengen, ende de magazijnen van alle nootdrufften te voorsien, ende dat voor al in dese conjuncture eenmaal den Neder-Rhijn en Yssel, tot de soo noodige defensie van den Staat met meerder water mach werden gebeneficeert, gelijk wy alle 't selve nevens andere Poincten breder by onse Missive van den 26. Octob. 1670. hebbengededucceert, en hadden wel verwacht, dat op den inhoud van deselve soo veel reflexie by de Bondtgenooten soude wesen genomen, dat ten minsten eenige penningen onder den Ontfanger Generaal souden wesen gebragt, ende de nodichste wercken tot verseeckeringe van den Staat begoft, ende daar toe konden en behoorden na onse opinie voor al gesurneert ende geëmployeert te worden die penningen, die de respective Provintien op de lopende extraordinaris staat van Oorloge, tot esgalifatie van yders contingent nopende de versterckinge van de Compagnien zijn aangeschreven, dewijl de betalingh van de Militie die de andere daar tegens wort geaffigneert promptelyck moet geschieden. Doch hebben met groote verwonderinge ende geen minder bekommernisse uyt de Heeren onse Gedeputeerdens ter Generaliteyt verstaan, dat op onse welgemeinde intentie en de missive tot noch toe niet reëls is gevolgt: En konnen daarom niet nalaten U Ho: Mo: noch andermaal by desen te recommanderen, dat doch met allen yver ende promptitude de wercken aan den Neder-Rhijn en Yssel, mitsgaders de reparatien van de Fortificatien op deselve, alsmede de behoerlijcke voorsieninge van de Magazijnen mogen worden ondernomen ende voortgese, ende oock de Stadt Deutekom gefortificeert, in welcken gevalle wy ons in 't opbrengen ende betalen van onse respective quotes op het uysterste fullen evertueren ende andere Bondgenooten, om van gelijcken te doen met ons goet exempel trachten te animeren. Maar konnen oock U Ho. Mo. niet verbergen, dat by ontfentenis van dien wy beswaart souden wesen verder betalinge te doen, ende veel eer onse gedachten moeten laten gaan, of wy niet onse penningen door andere wegen, tot soo noodige wercken soude konnen laten gebruycken. Hier mede &c. Gedaan t' Utrecht den 24. Novemb. 1670.

Johan van Reede. &c.

Onder stont *Ter Ordonnantie van de Heeren Staten's Lands van Utrecht.*

Was onderteeckent

W. V. VELTHUYSEN.

E X T R A C T

Uyt de Resolutien van de Ed. Mo. Heeren Staaten
's Lands van Utrecht.

Jovis den 24. Novemb. 1670.

ENde is noch vorder goet gevonden, dat copye van de voorfz. Missive sal werden gesonden aan de Heeren Raden des Furstendoms Gelre ende Graaffchaps Zutphen, ende haar Ed. Mo. daar nevens versocht, ten eynde door der selver Gecommitteerden ter Generaliteyt ons voorschrijvens, ende 't gene daar by versocht wert, moge werden bevordert, ende met yver by de handt genomen.

Onder stont

Accordeert met de voorfz. Resolutie.

Ende was geteekent

W. v. VELTHUYSEN.

N°. 3.

C O P I A

Aan den Raad van Staaten.

Edele Mogende Heeren,

DE Heeren, die op onse commissie in Gelderland zijn geweest, hebben ons gerapporteert, hoe dat aldaar feer wierde gedoleert over het verval en slechten toestandt van de Fortificatien, groot gebreck en schaarsheyd in de Magasijnen, als oock het kleyn getal van de Militie in de Steden ende Forten, op en aan de Frontieren gelegen, ende dat niet tegenstaande menighvuldige ende gereitereerde verfoecken, ende aanmaningen van wegen de Staaten van de Provincie aan U Ed. Mo. gedaan, tot noch toe daar inne niet en wierde geremedieert; waaromme wy nodigh geacht ende goet gevonden hebben, met communicatie van de welgemelte Heeren Staaten van Gelderlandt U Ed. Mo. op het allerernstighste te verfoecken, ende te re-

comman-

721.

commanderen, dat in desen pressanten ende genoegsaem praesenten nood sonder het minste uytstel of tijdverlies alle de Fortificatien behoorlijk mogen werden gerepareert, de Magasijnen van alle Nootdruften enae Krijgsbehoefsten voorsien, mitsgaders de Guarnisoenen met meerder Soldatesque versterckt: Ende wy zijn bereyt (gelijck aen haar Ho: Mo: op dat subject meermalen schrijvende hebben aengeboden) daar toe met betalinge van Werckcluyden en Leveranciers op U Ed: Mog: actens te doen, oft ook by prompt furnissemēt eē somme van veertich duysent guldē op te brengen: wy willen niet twijffelen of U Ed: Mog: fullen eenmaal de sake haar behoorlijk ter herten laten gaan, ende metter daat de gerequireerde ordre, tot verbeteringe van alle defecten op het spoedigste stellen, doch kunnen niet naar laten daar by te voegen, dat indien buyten vermoeden het selve langer mochte werden gedelayeert, wy geresolveert zijn, gelijck ook aan haar Ho: Mo: al op den 24. Novemb. voorleden hebben gepræadverteert, nevens de Heeren Staten van Gelderlande, het werck selve by de hand te nemen, ende voor onse gemeene securiteyt ende defensie, ten besten van den gantschen Staat te vigileren, mitsgaders de penningen die wy daar toe fullen moeten employeren, op onse quotes in de polten van Fortificatien en andere, daar wy het avantagieuste fullen oordeelen te recontereren ende in te houden, maar wy willen hoopen ende verwachten U Ed: Mog: ons die redenen en noodzakelijckheyt niet en fullen geven, ende veel eer alle't gene wert gedefireert, selfs doen effectueren. Hier mede, &c. Gedaan t'Utrecht den xxvj. Januarii, 1671.

Was geparapheert

Gaspar Schade. ut.

Onderstont

Ter Ordonnantie vande Heeren Staten's Lands van Utrecht,

Ende was geteekent

C. V. POLL.

No. 4.

C O P I A.

Hooge ende Mogende Heeren.

MYn Heeren. Gisteravond omtrent ten acht uren is ons noch te Woerden zijnde, door een Trompetter toegekomen een Missive van de Heeren Staaten van Utrecht, met een ingeslotene Copie van d'Acte die den Coninck van Vranckrijck tot securiteyt van onse vordere reyse hadde doen

D

doen

79

doen depefcheeren, foodanich als U Ho: Mo: uyt de Cotype hier nevens gaan te fullen konnen sien; De notificatie heeft ons dese morgen herwaarts doen komen, alwaar wy den Capiteyn in de gedachte acte vermeld, met fijn byhebbende Ruyters hebben gevonden, die jegenwootdigh gereet ftaan om de reyse te vervoorderen, naar dat wy alvorens met de Heeren Gedeputeerden van de Staaten van defen Lande door de vergaderinge tot ons gefonden, hebben gefproocken, ende uyt defelve verftaan, hoe dat fy van alle hulp verlaten fijnde, ende fijnde de Stadt Arnhem, ende die van Amersfoort in handen van den Vyand en verfcheyde andere in ftaat om die haaft te volgen, onder welke fy die van Naarden al mede rekenden, geresolveert hadden eenige Gedeputeerden af te fenden, om den Coninck te verfoecken defelve onder Sauvegarde te nemen. Wy willen hopen dat Godt Almachtich de Commiffie die U Ho: Mo: ons hebben gelieven toe te vertrouwen, met een gewenft succes fal zegenen, alhoewel de onbegrijpelijke fuccessen van de Wapenen onfer Vyanden, weynigh apparentie daar toe geven, ende dat ondertuffchen derfelve goede voorforge omtrent de confervatie van het refterende, die faacke buyten wanhope fal houden. Waar mede Ho: Mo: Heeren &c. Utrecht den 21. Junij 1672. des smorgens ten 11. uyren. Was onderteeckent. *J. van Gendt. P. de Groot. W. de Nassau.*

N°. 5.

C O P I A.

Hooge ende Moogende Heeren.

NA dat het Leger van den Staat den Yffel verlaten en tot in onfe Provincie afgefackt fijnde, fich beweften de Stadt Utrecht hadde gecampeert, hebben wy aanftonts onfe Gedeputeerden derwaarts gefonden, omme met de Heeren Gevolmachtichden te Velde en fijn Hoogheyd den Heere Prince van Orange te beraatflagen, wat tot defenfie van de Provincie, en voornamentlijk tot confervatie van de Stadt Utrecht, by de hand foude konnen werden genomen. Ende hebben fijn Hoogheydt doen verfoecken dat defelve fich in de Stadt van Utrecht wilde begeven, op dat de ontfelde ende ontroerde gemoederen der Gemeente door des felfs praesentie en aanwefen geruft gefelt, en tot het innemen van een sortable Militie mochte wordé gedifponeert, waar op des anderen daags den 6. of 16. defer fijn Hoogheyd fich uyt het Leger in de Stadt van Utrecht getransporteert hebbende, des felfs aankomfte van foodanige operatie ende succes ift geweest,

weest, dat de Borgerye tot stilte gebracht is geworden, ende vervolgens by ons met eenparige toestemminge van de drie Leden in 't bywelen van de Heeren Gevolmachtichden te Velde en sijn Hoogheyt geresolveert is een genoegsaam Guarnisoen van Regimenten so te voer als te peerde binnen de Stadt van Utrecht in te nemen, en goet en bloet ten uyerstten ter defensie op te setten, zijnde by sijn Hoogheydt voorgeslagen, dat tot vordere bescherminge van de Stadt d'eene helfte der Cavallerie aan de Vecht, ende de andere aan den Vaartschen Rhijn gecampeert, ende 't vordere gros van 't Leger omtrent de Stadt geleyt en geretrencheert soude worden; waar op wy in verwagting sijnde, dat tot executie van 't gene voorz de beloofde Regimenten binne de Stad den volgenden dag sijnde 7. of 17. deses souden worden gesonden, is sijn Hoogheyt des 'smorgens omtrent ten tien uyren geaccompagneert met de Heere *Ripperda Tho Beurse* wederom persoenlijck in onse vergaderinge erscheenen, ende heeft aan ons bekent gemaackt, dat alvorens de Militie in de Stadt te konnen laten komen, by ons soude moeten worden geresolveert, aanstonts en sonder tijdtverlies de bemuerde Weerd, ende de vier andere Voorsteden te doen af branden, 'twelk by ons geconfidereert zijnde te wesen van een seer dangereuse executie, en de Gecommitteerden vande Stadt Utrecht seggende het selve de Heeren hare Principalen te moeten communiceren, is sijn Hoogheyt uyt de vergaderinge gescheyden, aangenomen hebbende 't gene voorz met de Heeren Gevolmachtighden te Velde ende de Generaals vande Militie, noch in naarder deliberatie te willen brengen, met verklaringe dat hy noch dien voormiddag ofte kort na de maaltijd t'onser vergaderinge soude revertieren, den uytflag van welke beraatflaginge met verlangen te gemoet siende, en inmiddels ons aangedient zijnde, dat met het Water jegenwoordich in de Riviere de Leck noch een groot gedeelte onser Provincie soude konnen worden geinundeert, en het selve door onsen Secretaris aan welgemelte Heeren Gevolmachtichden ten Velde, en sijn Hoogheydt hebbende doen bekent maecken, omme in de voorz hare beraatflaginge mede te worden gebracht. Hebben wy met gtoote alteratie vernomen dat by U Ho: Mo: was geresolveert, en sijn Hoogheyd gelast, het Leger uyt dese Provincie na Holland te trecken; welke resolutie ook aenstonts ter executie is geleydt. U Ho: Mo: konnen seer lichtelijck beseffen, hoe groote consternatie sodanige resolutie onder ons gecauseert heeft, daar deselve ons noyt gecommuniceert ofte daar van eenige notificatie gegeven was; Te meer, dewijle by de executie van de voorz resolutie ons selfs geweygert is de Regimenten op de repartitie van onse Provintie staande om onse Stadt leggende, tot onser defensie hier te laten verblijven, onangefien uyt de

Inkomende kondschappen met ons betuyghde dat den Vyand in weynigh tyren voor de Stadt van Utrecht soude kunnen wesen; waar door wy dan gebracht zijn in d'uytterste ongelegentheyd, als zijnde van het Leger van den Staat verlaten, van ons eygen manschap en Borgerye, soo door vorige wervingen als nytsienden van vrywillige, grootelijx ontbloot, het platte Land onser Provincie door geëscarteerde Troupes van 't Leger vanden Staat alomme gepilleert, ende alsoo t'eenemaal vande Bondgenoten geabandonneert. Wy vinden derhalven ons genecefliteert, omme te voorkomen de totale ruine van onse goede Ingeletenen, ons van foodanige middelen te bedienen, als wy na de tegenwoordige constitutie van tijdt en saacken de bequaamite kunnen uyt vinden, en dienvolgende een paspoort of saufcondint versocht ende geobtaineert hebbende, senden wy desen morgen onse Gecommitteerdens aan sijn Alder-Christelijcxste Majesteyt omme Sauvegarde te bekomen, waar toe wy te meer geparst zijn geworden om dat ons op gisteren namiddagh in't seecker bericht is, dat den Marquis van Rochefort Sondagh namiddagh laastleden ten twee tyren de Stadt Amersfoort met een considerabel gros geoccupeert, ende de Steden Rhiene en wijck alvoorens particuliere Sauvegarde hadde verkreghen. Ho: Mo: Heeren, wy hadden noyt gemeent dat den yver die wy tot de conservatie van de gemeene saacke too in't consenteeren van ordinaris en extraordinaris middelen, ende het prompt furneren van de selve, als mede de vrywillige leeninge van soo veelhande behoeften van Buspoeder ende anders, tot besorginge van de Steden aan den Yffel, Rhijn en Waal, en oock het Leger, by ons soo liberalijck gedaan, ende waar in wy veele onser Bondgenooten, volgens de meenighvuldige getuygenisse van U Ho: Mo: selts hebben gesurpasseert, in deser voegen aan ons en onse Provintie soude hebben worden gerecompenseert: Maar biddende dat den Almogenden God alles na sijne goedertierene genade noch ten besten gelieve te schicken, sullen wy U Hog: Mog: Persoonen en Regeeringe in de protexie Godes bevelen. Hier mede &c. Gedaen t'Utrecht den xj. Junii 1672.

Was geparaphaert

P. Ruysch. ut.

Onderstont,

Ter Ordonnantie vande Heeren Staten's Lands van Utrecht,

Ende wa: geteekent

C. vander Po E E.